

Barne- og familiedepartementet

Via email: postmottak@bfd.dep.no

Helse og omsorgsdepartementet

Via email: postmottak@hod.dep.no

Oslo 6. desember 2019

Spørsmål om rituell omskjæring av fosterbarn – hvem bestemmer

Norsk Fosterhjemsforening viser til skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Hege Haukeland Liadal til helseministeren sendt 4.12. 2019.

Norsk Fosterhjemsforening ønsker med dette å gi innspill til spørsmålet om foreldre trenger samtykke fra barnevernstjenesten dersom de ønsker at en omsorgsplassert baby skal gjennomgå rituell omskjæring, eller om dette er noe som foreldre kan bestemme i kraft av foreldreansvaret. Et tilleggsspørsmål er hvilken betydning fosterforeldrenes standpunkt i saken skal ha, og om de i kraft av å ha den daglige omsorgen for barnet, har anledning til å motsette seg et slikt inngrep dersom de anser det skadelig for babyen?

Lov om rituell omskjæring § 8 sier at den som har foreldreansvaret kan bestemme om barnet skal omskjæres. Helsedirektoratet har utarbeidet en veileder om rituell omskjæring. Her står det helt konkret at når det gjelder samtykke til å omskjæres, så gjelder reglene i pasient- og brukerrettighetsloven. Pasient- og brukerrettighetsloven sier at når barnevernet har overtatt omsorgen, skal barnevernet samtykke til helsehjelp.

Omskjæring av barn er et fysisk og irreversibelt inngrep. Inngrepet gjøres ikke av helsemessige årsaker. I veilederen til helsedirektoratet står det at rituell omskjæring av gutter bare kan utføres dersom det gis nødvendig smertelindring. Det skal gis smertelindring forut for, under og etter inngrepet. Så vidt vi kjenner til skal slike inngrep gjøres i narkose. Det er alltid en risiko å legge et spebarn i narkose, og det er også alltid en risiko ved et inngrep. Barnet kan oppleve ubehag selv om det gis smertelindring. I visse tilfeller kan det skje komplikasjoner.

Norsk Fosterhjemsforening vil understreke at babyer som er omsorgsplassert ofte har en tøff start på livet. Disse barna er ofte påført traumer. Fosterforeldre kan ofte ha en stor oppgave med å gi barnet mest mulig ro, holde fast på rutiner, og snu en skjevutvikling. Helsemessige vurderinger basert på babyens helsetilstand kan ofte begrunne at et kirurgisk inngrep er utilrådelig. I tillegg vil et inngrep kunne påføre babyen ytterligere traumer.

Norsk Fosterhjemsforenings syn på det rettslige spørsmål i saken er følgende:

Når barn er omsorgsplassert er det barnevernstjenesten og ikke barnets foreldre som har beslutningsmyndighet i forhold til kirurgiske inngrep som rituell omskjæring.

Begrunnelse:

I lov om rituell omskjæring står det at dette bare kan utføres etter samtykke fra de som har foreldreansvar. Loven viser til pasient og brukerrettighetsloven som gjelde så langt den passer. Iht pasient og brukerrettighetsloven er det barnevernstjenesten som avgjør spørsmål om samtykke til helsehjelp. Rituell omskjæring er vel ikke definert som «helsehjelp» - men siden lov om omskjæring eksplisitt vises til pasient og brukerrettighetsloven så må man legge til grunn at det er barnevernstjenesten som samtykker til slike inngrep og ikke barnets foreldre når barnet er omsorgsplassert. Det er vel nettopp fordi dette ikke uten videre kan kalles «helsehjelp» at man har funnet det nødvendig å si uttrykkelig at reglene i pasient og brukerrettighetsloven gjelder så langt den passer. Denne regelen om samtykke fra barnevernstjenesten passer etter vårt syn godt. Selv om det religiøse motivet hos foreldrene kan gjøre at det ikke er helt likt andre tilfeller av helsehjelp, dreier det seg like fullt om barnets helse.

Hvis man ser på de hensynene som gjør seg gjeldende, kan det oppleves som urimelig at foreldre som ikke makter å gi sitt barn forsvarlig omsorg, likevel skal kunne bestemme at det skal omskjæres. Vi aksepterer i vårt land at religionen begrunner et inngrep i barnets fysiske integritet i denne sammenheng, men det anses ikke rimelig å strekke det lenger enn til at foreldrene kan bestemme det når de har den fulle bestemmelsesretten. At barnevernstjenesten skulle ha plikt til å gi samtykke til dette, ville være vanskelig å godta.

Å utsette et sårbart barn for et unødvendig kirurgisk inngrep i en krevende fase i barnets liv, kan slik vi ser det, være i strid med en barnets beste vurdering som barnevernstjenesten alltid må foreta.

Norsk Fosterhjemsforening anser at barnevernstjenesten i en slik sak også må konferere med fosterforeldre, og fosterforeldres syn i saken bør tillegges avgjørende betydning. Det er fosterforeldrene som har den daglige omsorgen for babyen 24/7, og som derved er de nærmeste til å lese og forstå barnet, og som vil måtte håndtere de utfordringer inngrepet innebærer for barnet.

Dersom det, mot formodning, ligger inn under restforeldreansvaret foreldre har etter en omsorgsovertagelse, tilligger det etter vårt syn barnevernstjenesten å avgjøre om det i det konkrete tilfellet er helsemessig tilrådelig ut ifra det enkelte barns helsetilstand og hva helsepersonell i det konkrete tilfellet anbefaler.

Dersom det likevel skulle bli besluttet at en omsorgsplassert baby skal gjennomgå omskjæring etter foreldres direktiver, anser vi at fosterforeldre som kommer i en slik situasjon må ha anledning til av *samvittighetsgrunner* å ha rett til å reservere seg, og ikke plikter å medvirke aktivt til at et slikt inngrep foretas. Dette må anses å ligge utenfor de oppgaver som fosterforeldre påtar seg som ledd i det å være fosterforeldre, og utenfor de plikter man påtar seg gjennom fosterhjemsavtalen. Fosterforeldres fremste oppgave er å ivareta og beskytte barn som er ekstra sårbare og som ofte har vært utsatt for store påkjenninger. Man kan forstå at fosterforeldre pålegges en del oppgaver som ledd i utøving av omsorgsoppgaven, som f.eks. å kjøre til fotballtrening, gi mat, kjærlighet og omsorg, rene klær osv., men det er annerledes å måtte kjøre et sårbart barn til et inngrep som ikke har noen helsemessig gevinst, men som i dette tilfellet heller øker helseutfordringene (på kort sikt) for barnet.

Med vennlig hilsen
Norsk Fosterhjemsforening

Tone Granaas
Generalsekretær

Marianne Oftedahl
Fagansvarlig